

Podnět Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách k revizi Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání

Usnesení č. 1/2021

Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách

vyjadřuje znepokojení nad revizí RVP ZV z ledna 2021, která je v rozporu s Akčním plánem prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 - 2022, schváleným usnesením vlády ČR ze dne 6. května 2019 č. 318 (dále jako „Akční plán“);

d o p o r u č u j e Radě vlády pro rovnost žen a mužů, aby projednala toto porušení Akčního plánu;

d o p o r u č u j e Radě vlády pro rovnost žen a mužů, aby doporučila ministrovi školství, mládeže a tělovýchovy bez zbytečného odkladu provést revizi RVP ZV tak, aby došlo k

- zařazení tématu kybernásilí, kyberšikan a sexuálního násilí v kyberprostoru mezi učivo v RVP ZV, a to až na úroveň očekávaných výstupů učiva;
- posílení důrazu na téma rovnosti žen a mužů, respektu k rozmanitosti a sexuální výchovy v RVP ZV, a to až na úroveň očekávaných výstupů učiva;
- posílení důrazu na téma násilí v rodině, partnerských vztazích a nenásilného řešení konfliktů v RVP ZV, a to až na úroveň očekávaných výstupů učiva.

Odůvodnění

V lednu 2021 schválilo MŠMT revizi rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále jako „RVP ZV“).¹ Účinnost revize nabude 1. 9. 2021. Revize RVP ZV reaguje na digitalizaci společnosti a potřebu zvýšit schopnost žáků a žákyň orientovat se v digitálním prostředí.

V souvislosti s provedenou revizí Výbor upozorňuje na následující dva problémy:

- A. Revize RVP ZV nereaguje dostatečně na rizika spojená s užíváním digitálních technologií a nevybavuje žáky a žákyně odpovídajícími kompetencemi, a to zejména ve vztahu ke kyberšikaně, sexuálnímu násilí v kyberprostoru a dalším formám zneužívání a rizikového chování v kyberprostoru**

Do RVP ZV doplněn cíl „pomáhat žákům orientovat se v digitálním prostředí a vést je k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při zapojování do společnosti a občanského života“.

V návaznosti na výše uvedený (doplněný) cíl byla do RVP ZV doplněna nová kompetence – „kompetence digitální“, která mj. konstatuje, že na konci základního vzdělávání žák/žákyně

¹ RVP ZV je dostupný na <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>.

ovládá běžně používaná digitální zařízení, získává a kriticky posuzuje data, vytváří a upravuje digitální obsah, reflektuje rizika využívání digitálních technologií a předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat s dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních.

V rámci revize RVP ZV byla také doplněna vzdělávací oblasti „Informatika“, která nahradila stávající vzdělávací oblast „Informační a komunikační technologie“. V rámci popisu této vzdělávací oblasti je zdůrazněno zaměření na rozvoj informatického myšlení a porozumění základním principům digitálních technologií. Rizika spojená s využíváním digitálních technologií a otázka bezpečnosti pohybu v digitálním prostoru je v popisu vzdělávací oblasti řešena jen velmi okrajově, a to následující větou „Součástí je i bezpečné zacházení s technologiemi a osvojování dovedností a návyků, které vedou k prevenci rizikového chování.“

Na úrovni očekávaných výstupů na 1. stupni je téma bezpečnosti a rizik digitálního prostoru řešeno pouze výstupem „dodržuje bezpečností a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi“ v části „Digitální technologie“, přičemž z následného popisu vyplývá, že bezpečnost je chápána především ve vztahu k zabezpečení uživatelských účtů (nastavení hesel).

Na 2. stupni pak obsahuje revize RVP ZV také jen jeden výstup ve vztahu k bezpečnosti pohybu v digitálním prostoru: „dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení“. Z popisu výstupu je patrné, že rizika zneužití dat jsou spatřována především ve vztahu k nebezpečným aplikacím, zabezpečení digitálních zařízení a dat (práce s hesly, aktualizace, firewall apod.).

Na úrovni výstupů učiva 1. i 2. stupně tak nejsou žádným způsobem reflektována témata spojená s kyberšikanou, sexuálním násilím a dalšími formami zneužívání v kyberprostoru.

České výzkumy dlouhodobě ukazují, že téměř polovina žáků a žákyň se stala obětí kyberšikany, 1/3 žáků a žákyň se věnuje sextingu a dvě třetiny se vystavují na internetu rizikovému chování. Více než čtvrtina žáků a žákyň obdržela od jiného (neznámého) uživatele či uživatelky internetu nabídku na setkání v reálném světě. Z pozvaných na schůzku dorazilo téměř 70 % dětí.²

Revize RVP ZV tak dostatečně nereaguje na rizika spojená s užíváním digitálních technologií a nevybavuje žáky a žákyňe odpovídajícími kompetencemi. Otázky spojené s kyberšikanou, sexuálním násilím v kyberprostoru a rizikových chování na internetu řeší jen okrajově a na úrovni výstupů učiva se jim nevěnuje vůbec.

B. Revizí RVP ZV došlo k výraznému oslabení důrazu na vzdělávání v oblasti mezilidských a partnerských vztahů a sexuální výchovy.

Revizí RVP ZV byla odstraněna témata týkající se mezilidských a partnerských vztahů, sexuální výchovy, rovnosti žen a mužů a lidských práv. Konkrétně byly odstraněny/upraveny tyto výstupy:

² Blíže viz např. <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>

- Odstranění výstupu: Uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku (v oblasti Člověk a jeho zdraví),
- Úprava výstupu: rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat a ~~kteřá porušují základní lidská práva nebo demokratické principy~~ (v oblasti Lidé kolem nás)
- Odstranění výstupu: charakterizuje emancipační úsilí významných sociálních skupin; uvede požadavky formulované ve vybraných evropských revolucích (v oblasti Modernizace společnosti)
- Úprava výstupu: uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, ~~případně neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem~~

Téma rovnosti žen a mužů, nenásilného řešení konfliktů, partnerského a sexuálního násilí tak po provedení revize není uvedeno v žádném z výstupů učiva.

Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019 – 2022 (schválený usnesením vlády ČR ze dne 6. května 2019 č. 318) obsahuje mj. následující úkol v gesci MŠMT „posílit důraz na domácí a genderově podmíněné násilí, včetně vzdělávání dětí zaměřeného na práci s emocemi, vytváření pozitivních vrstevnických vztahů a nenásilné řešení konfliktů v rámci revize rámcových vzdělávacích programů základních a středních škol“.

Provedenou revizi nedošlo k posílení důrazu na domácí a genderově podmíněné násilí. Naopak došlo k oslabení stávajících výstupů učiva v této oblasti a provedená revize je tedy v rozporu s uvedeným usnesením vlády ČR.

Dále tato revize není v souladu s Plánem podpory rovnosti žen a mužů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na léta 2021-2024 (schválen na poradě vedení MŠMT dne 20. listopadu 2020), konkrétně se specifickým cílem *F.1 RVP a ŠVP se zakládají na principech rovnosti žen a mužů*.